

КРОКИ НА ЗУСТРІЧ ПІДПРИЄМСТВ І ВЛАДИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РИНКУ

Белявцева В. В., докторант

Науковий керівник: Димченко О.В., д.е.н., професор

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

Лібералізація економічних відносин, як державна економічна доктрина, докорінно змінила ситуацію як на підприємствах, так і в регіонах, де механізм взаємодії бізнесу з органами влади і місцевого самоврядування знаходяться в трансформаційному режимі. Самостійність і ринковість, яку отримали підприємства не стали враз «манною небесною», а визначили цілий комплекс нових проблем (розрив виробничих зв'язків, необхідність пошуку нових ринків, вплив імпорту, гнучкі механізми цінової політики, потреба в нових моделях менеджменту). Загострює ризик і те, що шляхом «спроб і помилок» ці проблеми практично не вирішуються. Отже, маємо покладатися на науковий підхід, в якому регіон, його підприємства і організації досліджуються як цілісна система зі своїм внутрішнім потенціалом, єдиною стратегією розвитку і відлагодженим механізмом взаємодій. Харківський регіон, як об'єкт досліджень, з цих позицій є достатньо вагомим і показовим, як один з найбільш потужних в Україні, з розвинутим науково-освітнім і виробничим потенціалом.

В системі економічних знань, регіональний аспект досліджень набуває все більшого значення у зв'язку з тим, що регіон, ареал, локальна територія та інші структури поділу «цілого на частини» стають все більше активними суб'єктами розвитку, а в ринкових умовах господарювання кожний регіон змушений орієнтуватися на свій потенціал і на цих основах він відпрацьовує свої механізми управління розвитком.

В розвиток територій, в вирівнювання диспропорцій свій вклад має вносити і держава, адже це її обов'язок. Але на даний час державні моделі, механізми та інструменти підтримки регіонів ніяк не можна назвати досконалими: зарегульованість, бюрократичні перепони, формалізм в стосунках з бізнесом не йдуть на користь розвитку регіону. Стратегії, програми реформ, заходи активації мають більше «паперове» значення ніж практичне, але позитивні зрушення теж відкидати не можна. До позитивів слід віднести:

розуміння в регіонах необхідності змін, більш досконале і поглиблене оцінювання свого потенціалу, досвід, що набувається органами регіонального управління в процесі практичної діяльності.

Харківські апаратні системи державного і місцевого управління в стратегіях і механізмах не є консервативними і, на наш погляд, постійно підвищують свій рівень готовності до змін та активної участі в трансформаційних процесах.

З наукової позиції, розглядаючи регіон як цілісну економічну систему, пропонується варіант логіко-структурної моделі управління регіональним розвитком (рисунок 1.)

Рисунок 1 - Базові елементи моделі управління розвитком

Згідно приведеної схеми в механізм управління розвитком входить аналітика, оцінювання, проектування, концепція, що включає в себе сценарії (варіантні розробки). Процес розвитку потребує вибору підходів, інструментарію та управлінських технологій (практик). У моделі втілені зв'язки та потреби в «інституційних змінах». Контроль і корективи в процесі управління розвитком здійснюється при взаємодії адміністрації регіону, бізнесу і громади.

В проведеному дослідженні на матеріалах статистики і регіональної політики визначено такі особливості щодо потенціалу і механізмів управління розвитком нашого регіону:

1. Визначальним фактором успішного розвитку є досконале успішного розвитку регіону є досконале вивчення свого потенціалу (ресурсів і можливостей). Але оцінювати і визначати треба не для констатації проблемної ситуації, а для пошуку шляхів розв'язання

гострих питань цієї ситуації. Зараз Харківщина в стратегії розвитку знаходиться на передових позиціях серед інших регіонів, але це не може заспокоювати: зроблено значно менше, ніж наші можливості дозволяють.

2. В механізмі управління регіональним розвитком слід зосередити увагу на таких складових регіональної політики:

- визначення регіональної специфіки, пріоритетів і точок росту;
- введення нових організаційних форм (технопарки, кластери, центри трансферту технологій);

3. Прийняти концептуальну позитивістську позицію, що означає орієнтацію на кращі практики, а не зациклювання на негативах, недоліках та втрачених можливостях. Позитивізм має ту перевагу перед критикою негативів, що він націлює на конструктивні рішення.

4. Харківський район по ряду позицій є конкурентоздатним на світових ринках і безумовно важливо зберегти і розвинути ці сфери доповнюючи їх продукцією інтелектуального капіталу (ІТ-технології, венчурні наукові розробки, транспорт і логістика, екологічно чиста продукція). Ще більш важливо сформувати систему задоволення потреб внутрішнього ринку вітчизняними товарами. За нашими оцінками, потенціал Харківської індустрії в спроможності витіснити з внутрішнього ринку 50 % імпортованих товарів, але це потребує розробки і реалізації відповідної стратегії. Поки що таке завдання регіонам навіть не поставлене.

5. Ключовий момент в регіональному розвитку - це розбудова сучасної інформаційно-комунікаційної системи, в якій головну роль слід вбачати не в точності економічних розрахунків (аналіз, прогноз, синтез), хоч і це є беззаперечно важливим, а у відлагодженні зв'язків (внутрішньорегіональних, міжрегіональних, зовнішньоекономічних).

Крім того, в систему зв'язків, окрім кооперативно-виробничих, мають бути включені такі складові як організаційні зв'язки, науково-освітні, інноваційно- проектного забезпечення, зв'язки в системі державних програм за участю різних регіонів. На наш погляд, зв'язки між структурами виробництва та управління в сучасній економіці більш важливі і більш результативні, ніж самі структурні елементи регіональної системи розвитку.

Маємо підкреслити, що в регіональному розвитку саме центральний апарат управління і призначений управляти зв'язками та локальними бізнес структурами. Базова характеристика зв'язків проходить по лінії «наука- виробництво». Не менш важлива і лінія

«адміністрація-громадскість». І якщо зв'язки наука з виробництвом можуть налагоджувати і самі підприємці, то по лінії зв'язку з громадськістю – бізнес з його підприємствами є менш впливовим і не менш відповідальним, ніж адміністрація. На даний час в обох цих лініях необхідні докорінні зміни, оскільки в сучасному стані економіки регіону ці зв'язки не відлагоджені.

Тому і ставиться завдання, що влада, підприємства та підприємництво, як механізм інноваційного розвитку, мають зробити свій крок назустріч один до одного, що слід поставити в основу регіональної політики розвитку.

В регіоні треба переходити на методологію інтеграційного управління, в основі якої забезпечення цілісності регіону як економічної системи, регуляторна політика, а не адміністративний тиск, управління на кластерних принципах (пріоритет взаємоузгодженню в процесі взаємодій).

Відомо і доведено, що реклама в бізнесі є чи не найголовнішим фактором його розвитку. Отже і в регіональній політиці вплив комунікацій і зв'язків є першоосновою успіху, особливо за умов оновлення інституційної бази та інфраструктури регіону при укріпленні позицій місцевого самоуправління і державної регуляторної політики.

Крок, що мають зробити підприємства на зустріч владі в коротку формулу співпраці вписати складно, але як систему завдань на найближчі перспективи, його можна визначити таким чином.

1. Підприємства і організації мають розробити і запропонувати свої моделі взаємодії з владними структурами, перш за все в частині інформаційного обміну, потребах в інвестиціях конкретного потенціалу;

2. З боку підприємств формується портфель замовлень на наукові розробки й інновації, що в змозі забезпечити регіональний науково - освітній потенціал. Зараз зв'язки науки з виробництвом в регіоні вкрай обмежені і мало продуктивні, особливо в секторі економічних знань і управління. Імпульс змін в цьому питанні має бути від підприємств, їх потреб і вимог.

3. Регіон має свій потенціал ресурсів (трудових, фінансових, виробничих, енергетичних, матеріальних) і саме в його компетенції і його обов'язках з максимальною ефективністю ці місцеві ресурси використовувати. Проблеми розподілу ресурсів і ресурсозбереження без участі самих підприємств в ринковій економіці не вирішується. Мають діяти механізми взаємоузгодженості.

4. Підприємства і регіональна інфраструктура: транспорт, торгівля, житлова комунальна сфера та інше. Все це зараз функціонує за моделлю «як воно є». Але в стратегії розвитку регіону підприємствам не слід відводити роль пасивних агентів, оскільки розвиток регіону - це є розвиток трьох блоків спільно: блоку підприємств, блоку інфраструктури та блоку системи управління. Підприємства мають зайняти активну позицію в стратегії регіонального розвитку.

5. Світова практика інноваційного розвитку базується на створенні нових організаційних форм (технопарки, кластери, мережі). Тиснути «зверху» на створення таких організаційно-економічних інновацій неможливо і це є реформаційних шлях, але при ініціативі «знизу» ефект зазвичай значно більше в часі й в результативності.